

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: Жіночі образи в романі Вільяма Теккерея «Ярмарок марнославства»

Студентки 3 курсу Млі 04-20 групи

напряму підготовки: Іспанська мова і література,

друга іноземна мова, переклад

спеціальності: 035 Філологія

Безгубенко В.Р.

Керівник: доктор філологічних наук, професор теорії

та історії світової літератури

Шульгун Мадлен Едуардівна

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

м. Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Передумови написання твору та формування образу жінки XIX в соціумі	5
РОЗДІЛ II. Характеристика образу головних героїнь роману	11
2.1. Образ Емілії Седлі, як уособлення ідеалу жінки вікторіанської доби	11
2.2. Образ Ребекки Шарп, як уособлення бунту проти суспільства, де їй не виділили місця	15
2.3. Чоловіча риса написання роману та її вплив на формування образу жінки	19
ВИСНОВКИ	23
РЕЗЮМЕ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28

ВСТУП

Темою дослідження своєї курсової роботи я обрала жіночі образи у творі відомого англійського сатирика XIX ст. Вільяма Теккерея «Ярмарок Марнославства», який був опублікований в 1848 році. У творі автор зображає життя англійського суспільства того часу та показує його порожнечу, лицемірство та марнославство. Теккерей використовує ярмарок як метафору для суспільства, де кожен продає свої здібності, красу та інші переваги, щоб вижити у жорстокій реальності. В цілому це місце, де гроші та соціальний статус важливіші за людські цінності та мораль, багаті люди забезпечують собі благополуччя та владу за допомогою взаємовигідних шлюбів, родинних зав'язків та корупції.

Актуальність теми: Роман загалом по своїй суті не втрачає актуальності в наш час. У XXI ст. читачів досі цікавлять теми міцності індивідуальності, ролі багатства та успіху в житті людини, соціальна нерівність та корупція, на яких автор зосереджує увагу, безжально критикуючи прогниле суспільство Англії XIX ст. Твір зберігає значення для розуміння суспільства та людської природи до наших днів, а неймовірна вправність та сатиричний, висміювальний тон, який обрав автор, «підкупляє» та приваблює читачів різних поколінь, які прагнуть живого та насиченого тексту з справжніми, не вичурними персонажами близькими до їх самих. Це одна з особливостей творчості автора, він не намагається критикувати лише одного персонажа, натомість під приціл його насмішок та викривлення потрапляє все вікторіанське суспільство. Суспільство чванливих марнославців, які прагнуть знати все про життя інших старанно приховуючи своє особисте.

У романі Вільям Теккерей по-особливому зображає жіночих персонажів. Більшість з них змальовані як об'єкти бажання, маніпуляції та суєтності, що прагнуть до багатства та соціального статусу або домашні рабині, у всьому залежні та покірні чоловікам. «Ярмарок Марнославства» це чудове джерело через яке можна розкрити проблеми, з якими стикаються жінки через соціальний

тиск та нерівність у статусі, проблеми гендерної дискримінації, насилля над жінками та стереотипні уявлення, які будувались століттями.

Звісно, на сьогодні жінки мають дедалі більше можливостей та можуть займати важливі позиції в суспільстві. Проте, у багатьох країнах світу жінки ще зазнають утисків, їх права не завжди дотримуються, а у свідомості великої кількості людей зберігаються стереотипні образи жінок, які були поширені у XVIII – XIX ст. Так як тема фемінізму стала мейнстрімом останніх декількох років, це дає підстави вважати, що рівності не досягнуто, боротьба за права триває. Характеристика жіночих образів твору може допомогти дослідити різні аспекти жіночої природи та поведінки, які залишаються важливими для сучасних жінок, а також показати різницю між традиційними та сучасними їх ролями у родині.

Багато літературних критиків та дослідників, аналізуючи роман Теккерея, приділяли значну увагу жіночим образам роману. Серед них найбільшої популярності та найкращого розкриття теми досягли Мішель Фуко, Елеїн Муїк, та Марія Траск.

Об'єктом даного дослідження є місце та роль жінки в англійському суспільстві початку XIX ст. **Предметом** же є самі головні героїні твору Вільяма Теккерея «Ярмарок Марнославодства». **Мета** – розкрити жіночі образи твору, звернути увагу на проблеми, з якими стикались жінки в той час; дослідження негативних стереотипів з метою викорінення їх із свідомості суспільства. **Завдання дослідження** – з'ясувати основні характеристики, якими автор наділяє своїх героїнь, детальний огляд образів Ребекки Шарп та Емілії Седлі, їх взаємодія з чоловіками, чоловіча риса написання роману та її вплив на зображення жінок.

РОЗДІЛ I. Передумови написання твору та формування образу жінки XIX в соціумі

Автор твору «Ярмарок Марнославства» Вільям Теккерей був яскравим представником літературної творчості Англії XIX ст. Його творчість відповідала традиціям англійського просвітницького роману XVIII ст., де можна простежити розширені коментарі і міркування автора та ведення діалогу з читачем. Новаторство автора, в свою чергу, полягає в реалістичності відтворення подій його творів, цілісне зображення дійсності, а також позиція автора, ніби Лялькаря (як в даному творі), вища за інших персонажів, що дозволяє йому бути всюдипроникним і всезнаючим. Його реалістична риса творчості і відзначала правдивість відтворення реалій у творах, хоча б якими прикрими та гіркими вони не були. В його творчості немає жодного ідеалізованого героя, в чому йому значно допомагав його сатиричний характер написання, всі протагоністи мають якісь недоліки та вади, які в принципі присутні всім людям в реальному житті. Одним з наскрізних та провідних «героїв» його творчості був сноб – людина, яка підкоряється або рабствує під тиском суспільства та його норм. При чому в своїх творах автор ніколи не вдається до особливих повчань та настанов, частіше за все він показує певну ситуацію, з детальними описами, та залишає її на розсуд читача, який сам має дійти висновків.

Назву роману «Ярмарок Марнославства» як і сам образ життя як ярмарку, Теккерей запозичив із твору англійського письменника Джона Беньяна «Шлях Паломника». Скориставшись обрамленням лялькової вистави, письменник вводить своїх героїв-маріонеток і показує виставу, яка не викликає очікуваної радості глядача, а лише сум за гірку правду життя. Автор абсолютно чітко дає зрозуміти, що в принципі поділ на добро і зло в житті не можливий, адже під впливом соціуму та життєвих обставин, людина здатна вчиняти по-різному, іноді суперечити моральним принципам та нормам. Саме це підкреслює автор підзаголовком до твору - «Роман без героя», адже суєта та чванливість

призводить до посередності та однотипності. Тому Теккерей особливо не приковує увагу читача до окремих персонажів, його метою було зображення маси як джерела всіх порочних та марнославносних вад. Через це ці герої, виступаючи узагальненими образами певних типів людей, сприймаються через призму взаємодії та їх сприйняття в суспільстві. Однією з головних речовин, яка змінює «колір» людей, як лакмусового папірця є гроші. Вони виступають головною спокусою та бажанням більшості на Ярмарці. Вони здатні штовхати навіть найідеальніших людей на злі та необдумані вчинки, в пошуках багатства та виживання.

Образ самого автора має дві основні функції: по-перше це головний оповідач – Лялькар, який веде читача протягом твору, розповідає деталі, які закриті від інших, але доступні йому і управляє переміщенням картин в творі. Крім того, він також виступає з певними філософськими наративами. При цьому він подає лише певні коментарі та відступи, не нав'язуючи та не оцінюючи ні своїх героїв та їхніх вчинків, ні самих ситуацій. Теккерей чудово розуміє недосконалість людської природи, і його самого як людини, тому утримується від такого типу коментарів. Тон його твору досить песимістичний, він скептично споглядає за життям кожної маленької людини, її суєтності та марності всіх її переконань, адже закінчення всіх чекає однакове. Тому і висновки зроблені після дослідження та прочитання, дозволяють виявити іронічність, яку викладає автор стосовно ролі людини в житті. Він показує, що суспільство настільки прогнило і не гармонійне з людиною, що якісь докорінні зміни даються йому дуже важко, а більшість людей навіть не підозрює про проблеми, які в ньому панують.

Для того, щоб розібратись із формуванням характеристик головних персонажів, та загалом написання роману «Ярмарок Марнославства» в першу чергу варто звернутись до Англії XIX століття – часів правління королеви Вікторії, яка в історії отримала назву Вікторіанська епоха. Для Британії це був період великого піднесення та розквіту у питаннях зовнішньої та внутрішньої

політики, військових здобутків та вибудови сильної, впливової держави. В цей час відбувається становлення середнього класу, який виходить на нові позиції в суспільстві, процес формування індустріального суспільства, а також період значного розширення британської колоніальної імперії.

Що стосується життя людей, то в цей період поширюється так звана «вікторіанська мораль», яку Теккерей і висвітлює у своєму романі. Вона була дуже консервативною і зорієнтованою на певні встановлені норми, високі стандарти поведінки та ідеалізацію морально чистих людей, що досить сильно контролювалось з боку держави. Ці моральні чесноти, однак, були повним лицемірством та брехнею, адже складали лише загальне враження, при тому що за відсутності світського нагляду, люди насправді приховано вчиняли аморально, але продовжували стояти за ідеї ідеальності.

В цей час існують великі класові відмінності, суспільство було дуже ієрархічним, з різними економічними та соціальними статусами. При цьому розбіжність між життям багатих та бідних, їхні можливості та права дуже відрізнялись. Саме це призводило до прагнення потрапити в аристократичне коло, і мати доступ до тих переваг, які для нижчих верст були закриті.

Релігія відіграла важливу роль у вікторіанському суспільстві, а християнство було домінуючою релігією. Через такий авторитет, який мала духовність та набожність, і формується вікторіанська мораль, побудована на Божих Заповідях, чистоті та самопожертві. Хоча суєтність навколо цього питання також займала високе місце, адже справжні бажання та думки людей зовсім не відповідали дійсним нормам, але все це прикривалось напускною маскою та грою.

Нарешті місце жінки, яке відводилось у вікторіанському суспільстві і подальше просування цього образу в літературі та мистецтві. Вони були дуже обмеженими у своїх можливостях, більшість з них були приречені на ролі матерів, що виховують дітей, та господарок, вважалися слабшою статтю і

нижчими за чоловіків. Більшість жінок не мали права голосу, не могли займати вищі посади в уряді та бізнесі, та не могли отримувати належну освіту.

При цьому таке суспільне бачення жінок було прийняте на державному рівні, про що свідчать закони Англії XIX ст. Закон про статус (1882 р.), який надавав деякі права заміжнім жінкам, але все ще обмежував їх право на володіння власністю та здійсненням фінансових операцій без дозволу чоловіка.

Закон про дітей, які в обов'язковому порядку мали перебувати під опікою батька або діда. Це означало, що матері не надавалось право вирішувати питання щодо виховання та догляду за своїми дітьми.

Закон про освіту забороняв більшості жінкам мати доступ до вищої університетської освіти, а це призводило до неможливості отримання професій, які вимагали відповідного дипломного підтвердження обізнаності в певній сфері.

До 1918 року жінки не мали права голосу в парламентських виборах. Навіть після того, як жінкам було надано це право, вони не могли голосувати до 30 років (в порівнянні з 21 роком для чоловіків).

З цього можна зробити сміливий висновок, що патріархальний погляд на жінку був домінуючим у вікторіанську епоху. У той час суспільство дивилось на жінок як на слабшу, беззахисну статтю, що повинна бути залежною від своїх чоловіків та суспільства в цілому. Жінки розглядалися як істоти, що належать до дому та сім'ї, і їх роль була обмежена домашніми обов'язками та вихованням дітей. Жінки не мали права голосу та були виключені з політики та деяких професій.

Крім того, суспільство відносилось до жінок з певною мірою підозри та недовіри, вважаючи, що вони є вразливими до моральних збурень та несправедливості. Це призвело до того, що жінки були обмежені у своїй поведінці та діяльності. Наприклад, вони мали обмежене право на гроші, що

призводили їх залежності від своїх чоловіків і унеможливило самостійно здійснювати покупки або укладати угоди.

Поширеність ідей християнства також не сприяло виведенню жінки на вищі рівні у суспільстві. Патріархальний погляд на жінку був закріплений у традиційних релігійних поглядах і переконаннях. Більшість релігійних інституцій вірить у роль жінки як "слабкої" статі, що потребує захисту та підтримки від чоловіка. Багато релігійних текстів та проповідей наголошували на відданості та підкоренні жінки чоловіку, які засуджували будь-які спроби жінок вийти з-під контролю чоловіка та розширити свої права. Жінка не мала права на власний голос у суспільстві, і її основна роль полягала в підтримці інтересів чоловіка.

Патріархальний погляд на жінку був відображений у літературі того часу. Багато романів та оповідань описували жінок як слабких, беззахисних і неспроможних управляти своїм життям. Жінки-героїні часто опинялися в складних ситуаціях, з яких їх може врятувати тільки герой-чоловік.

На основі таких переконань, які панували у суспільстві з'являються персонажі Емілії та Ребекки у романі Вільяма Теккерея. І хоча автор намагається судити і чоловіків і жінок, не виокремлюючи хороших героїв, однак він будучи чоловіком, та вихованим в суспільстві з такими думками, не надає особливої уваги тій нерівній оцінці двох світів, в якому чоловіки займали значно вигідніші та вищі позиції над жінками. А тому і самі пороки та вади двох світів не можуть мати об'єктивно чесну оцінку, адже жінкам потрібно було влаштувати своє життя з розумом, та думати про хід своїх дій, в той час як чоловіки народжувались з набагато більшим спектром прав та вольностей, що їм надавались.

Проте, вікторіанська епоха також була періодом, коли деякі жінки почали боротися за свої права. Наприклад, було створено рух за право голосу для жінок, який призвів до того, що в 1918 році жінки старше 30 років отримали

право голосу. Також деякі жінки були активними у справі реформування освіти та боротьби з бідністю.

Було створено жіночі організації, які боролися за права жінок і забезпечували соціальну підтримку жінкам, що потребували допомоги. Наприклад, Women's Social and Political Union (WSPU), заснована Емелайном Пенкхерст, була однією з найбільш впливових організацій за права жінок у Великій Британії.

Отже, будучи періодом, коли роль жінки у суспільстві була дуже обмеженою, в той же час це був період перших впевнених рухів у напрямку забезпечення жінкам більшого соціального та політичного статусу.

РОЗДІЛ II. Характеристика образу головних героїнь роману

2.1. Образ Емілії Седлі, як уособлення ідеалу жінки вікторіанської доби

У творі Вільяма Теккерея паралельно зображено життя двох головних героїнь, абсолютно різних за своїм характером, походженням, статусом, життєвими цінностями та поглядом на світ. Автор поміщає їх в один навчальний заклад на початку твору, і звідси описує нам шлях кожної з них, з усіма деталями їх становлення та падіння, їхньої дружби та ворожості, цінностей та прагнень.

Одна з персонажів - Емілія Седлі – донька досить заможного лондонського купця, яка завоювала серця абсолютно кожної жінки в пансіоні, де навчалась. Своєю наївною дитячою добротою, всепрощенням, намаганням знайти в кожному частинку доброти, виправдати будь-який неправильний вчинок своїх подруг, непідробною щирістю та душевними переживаннями вона здобуває прихильність чоловіків та жінок, різного віку та статусу.

Дівчина займає досить престижну ступінь в суспільстві, що дає їй можливість мати доступ до впливового кола людей, хоча вона ніколи не гребує знайомими та подругами, і ніколи не ставить себе вище інших незалежно від їх статусу та заможності:

«Мала таке добре, веселе, ніжне, чутливе і щедре серце, що прихилила до себе кожного, хто спілкувався з нею, від самої Мінерви до убогої, скромної посудниці й дочки сліпої на одне око власниці пекарні...» [15, - 3 с.]

Загалом героїня з самого початку твору виступає образом тієї жінки, яка в XIX ст. вважалась прикладом в суспільстві: слухняна, мовчазна, простодушна та покірна вона викликала задоволення та повагу серед людей, вона цікавилась та займалась тими базовими речами, які мали освоїти молоді особи її віку та статі, в пансіоні їй надали ґрунтовні вміння, такі важливі для її майбутнього заміжнього життя:

«У музиці, танцях, орфографії, в усіх способах вишивання і плетіння вона неодмінно виправдає найзаповітніші надії своїх друзів.» [15, - 3 с.]

З дитинства дівчина зростала в достатку та під захистом заможності. Їй не доводилось турбуватись про своє положення чи про різного роду небезпеки, не доводилось стикатись з проблемами бідності та ницості з якою щодня зіштовхувались ті, кому не так пощастило в житті. Дуже довго вона залишалась наївною доброю дитиною, не здатною побачити наскільки жорстоким, несправедливим та пафосним є світ, який її оточує:

«але яким чином ця новина могла збентежити спокій молодиці на Рассел-сквер, перед будинком якої нічний сторож протяжно вигукував години, коли вона спала; молоді леді, яку, коли вона гуляла сквером, охороняли ґрати і парафіяльний сторож; ... леді, про яку завжди дбали, яку одягали, укладали в ліжку і оберігали численні ангели-охоронці ... ?» [15, - 16 с.]

Для читача вона стає прикладом втілення справжньої шекспірівської любові, яка одного разу віддавши своє серце, роками залишається вірною своєму чоловікові, у всьому до нього прислухається ставиться до нього як до повноправного володаря її життя, і згодна терпіти нарікання та приниження і ще більше пригнічувати саму себе, ідеалізуючи та підносячи коханого:

«...плакала припавши до руки Джорджа і смиренно цілує її, ніби Озборн був її верховним володарем і повелителем, а вона Емілія - грішницею, що кається, чекаючи милості і поблажливості.» [15, - 36 с.]

Чоловіча ж сторона залишається абсолютно задоволеною таким ставленням, тим самим показує свою перевагу, вищість і панування над жінками, що було суспільним правилом, втішало їхнє власне еґо, давало можливість отримати в своє володіння «вірну рабиню».

Емілія ніколи не підозрювала наскільки її позиція в суспільстві та ідеал обожнюваної дружини може бути хиткою та ненадійною, і як швидко погляди рівних і добрих до тебе людей в один момент змінюються зверхніми насмішками

та байдужістю в інший. І під натиском такої незрозумілої для героїні зміни, такого різкого похолодання і зневажливого ставлення, вона починає поїдати себе зсередини, знаходити в собі недоліки, звинувачувати себе у всьому, що відбувається:

«... йому, такому розумному і блискучому, коли сама я така непомітна і дурненька! Як було благородно з його боку одружитися зі мною – зречись усього і зглянутися наді мною » [15. – 47 с.]

Загалом образ Емілії Седлі являє собою приклад ідеалу жінки Вікторіанської доби, яка була морально чистою, скромною, покірною та з гарним знанням етикету. Вона відзначалась стриманістю, відданістю релігійним та соціальним нормам, була благородною особою завжди готовою пожертвувати собою заради блага інших, віддавати пріоритет своїм чоловікам, дітям та домашнім обов'язкам. Зображення таких персонажів в художній літературі зазвичай викликає повагу та захоплення, однак він мало відповідає дійсності, і має переважно більш патріотичний погляд на жінку як індивідуальність. Саме ці віддані самопожертви перетворили життя Емілії на виживання протягом багатьох років, поїдання себе як жінки, за ту не ідеальність, яку вона ніяк не могла в собі прийняти і соромилася себе за це. Вона не думала, що має право на радість, особисте щастя та бажання заявляти про себе:

«...але потім вона, як завжди, засоромилася, що відчула себе щасливою в такий невідповідний для того момент» [15. – 112 с.]

На жаль, саме такий ідеальний образ, як правильний, досі дуже популярний в суспільстві нашого часу. Особливо сильно його люблять чоловіки, і знову і знову намагаються нав'язати жінкам певні стереотипні уявлення. І звідси витікають побоювання останніх піти проти «норм», які досі потребують радикальних змін, хоча більшість все ж викорінює подібні нав'язані думки. Однак багато жінок в наш час все ще бояться бути вільними у своїх висловлюваннях, та діях, зустрічають осуд суспільства (що тільки заважає

розвиватись) демонструючи свою відвертість, що на пряму пов'язано з сексизмом жіночого тіла. Деякі з них досі змушені терпіти чоловіків тиранів та насильників, які руйнують їх самооцінку, прив'язують до себе психологічним тиском та переконують в жіночій меншовартості, незначущості і непотрібності. На прикладах з твору, ми можемо чітко побачити звідки саме йдуть ці стереотипні переконання, і як суспільство старанно підтримувало саме такий ідеал героїні. Напевно найгіршим було те, що більшість жінок вправно підігрівали такі ідеї, при цьому засуджуючи та пригнічуючи осіб своєї статі (як бачимо на прикладі сестер Джорджа Озборна у відношенні до Емілії), можливо саме тому вони змогли настільки закоренитись в суспільній свідомості і до наших днів ми маємо боротись та відстоювати права на інші думки та зречення будь-якого типу рамок та ідеалів.

2.2. Образ Ребекки Шарп, як уособлення бунту проти суспільства, де їй не виділили місця

Друга протагоністка роману – Ребекка Шарп – образ дівчини, який протиставляється Емілії у всьому. Вона навчалась у пансіоні на правах звільненої від оплати учениця, яка навчала молодших. За весь час свого проживання вона не завела жодної близької подруги, наставниці ставились до неї з презирством, а ровесниці не хотіли заводити близькі стосунки:

«Але міс Ребекка на той час свого життя не була ні лагідною, ні схильною до всепрощення. «Усі поводяться зі мною погано», - вирішила ця юна мізантропка.» [15. – 3 с.]

Здається таке відчуження від дівчат не зачіпало її надто глибоко, і вона дивилась на них із взаємними презирством та зневагою. На відміну від Емілі їй не пощастило унаслідувати ні статків, ні поважного імені в суспільстві, адже вона була дочкою простого вчителя малювання і чудово усвідомлювала, що їй було приписане місце серед низів.

Дівчина ніколи не мала «рожевих окулярів», і з самого дитинства розуміла що доля не надто усміхається людям її положення. Відсутність поряд люблячої матері, яка могла б подати приклад та допомогти, з юних літ навчило Ребекку вирішувати свої проблеми, проявляючи інтуїцію та кмітливість, розбиратися в людях, одягати різноманітні маски і самій торувати собі шлях до кращого життя. Вона знала як влаштований світ, і з дитинства почерпнула знання про злидні, зневагу та вигнання, які суспільство диктувало нижчим класам:

«Я одна на світі, - міркувала ця безрідна дівчина. - Я можу сподіватися лише на те, що зароблю своєю працею.» [15. – 9 с.]

Однак з юних років героїня не захотіла примиритися із таким становищем і спокійно плисти за течією. Вона мала «нахабність» захотіти більшого, ніж те на що мала право. Ще в пансіоні вона дає зрозуміти, що ціню собі та своєму розумові вона знає, і не дозволила очільниці закладу хитро винести з неї користь уроками

музики. Звідси, а можливо навіть ще з ранніх років, починається її бунт проти суспільних норм, проти скромності та смиренності, проти чоловічої вседозволеності та нерівних правил:

«- Я зобов'язана розмовляти з дітьми французькою, - оголосила вона різким тоном, - а не навчати їх музиці і зберігати для вас гроші. Платіть мені, і я їх навчатиму.» [15. – 7 с.]

Відгук на такого роду поведінку став для Ребекки роковим, як під час навчання так і в подальшому реальному житті. Суспільство боялось тих хто не підчинявся законам, а тому намагалось задавити будь-які прояви індивідуальності та невідповідності загальноприйнятим правилам. Тому коли жінки відчували її перевагу, впевненість та кмітливий розум, який приваблював чоловіків досить високих рангів, а їх самих залишав у тіні, не могли допустити такого відношення і потураючи мораллю та пристойністю намагались принизити та вигнати Беккі:

««Але навіть одна думка про появу такої білої ворони в її пансіоні змушувала тремтіти міс Пінкертон, і вона обов'язково виключила б Ребекку зі свого закладу.» [15. – 5 с.]

Парадокс самої ситуації полягає в тому, що заключивши себе в певні рамки і чітко встановлені статуси, суспільство не показує того шляху, який би вважався правильним у досягненні вищого положення, більших статків. Протягом твору зустрічається критика будь-яких дій Ребекки: коли її переслідують злидні і вона залишається без будь-яких засобів на проживання, вона зіштовхується з неповажним ставленням до неї, як до жінки та особи в цілому; згодом вона отримує повагу та прихильність своїм блискучим розумом та винахідливістю, і здавалось би тепер вона може розраховувати на певні блага, однак їй знову приписують статус не вище певного рівня і засуджують Родона за шлюб «з дочкою бідного вчителя малювання»; та і в подальших своїх намаганнях та прагненнях головна героїня зустрічає тільки критику, та постійне нагадування того, що вона не повинна була ввійти в коло тих людей, в якому тепер оберталась,

вона не мала на це права від природи – вона знову зустрічає осуд за те, що не захотіла миритись з образом жертви та неповаги і зламала вибудовану патріархально-станову систему. Здається, найбільшу злість вона викликала саме тим, що загалом грала за правилами соціуму тих часів: починала гувернанткою, отримала статус поважної жінки, одружившись з чоловіком певного рангу і згодом мала повне право бути на балах та офіційних прийомах, завдяки тому імені, яке вибудувала собі, не отримавши його від народження. Вона грала з чоловіками, де в чому брехала та проявляла хитрощі, але це було «дозволено» робити всім представницям її статі:

«... кому спаде на думку одружитися з Вами, коли у вас гроша за душею немає.»
[15. – 48 с.]

Міс Шарп кардинально змінює своє положення перед чоловіками, тепер вони виступають її маріонетками та намагаються в усьому догодити. Як бачимо, ця героїня також заслуговує, щоб її по справжньому кохали, Родон наділив її більшою любов'ю, ніж Джордж Емілію:

«Вони (чоловіки) були в неї на побігеньках, купували їй рукавички і квіти, влізали в борги, щоб оплатити її ложі в опері і догоджали їй на тисячу ладів.»
[15, - 134 с.]

Навіть дещо дивно, що чоловікові було неважко визнати перевагу розуму та впертості своєї жінки, заради якої він змінився, але яка в свою чергу теж допомогла йому в багатьох речах. Однак суспільство знову надає нерівноправну оцінку двом схожим ситуаціям. Коли чоловіки вчиняють перелюби, відверто залицяються до інших, будучи вже одруженими, це не викликає великого розголосу, а жінки покійно чекають на них вдома з мовчанням та тугою. Однак, коли жінка, Ребекка, яка ніколи не кохала чоловіка, наважується зробити щось подібне, ця історія викликає моментальний осуд і широкий розголос. Вся суспільна маса стає на захист бідного, обманутого Родона, а жінки найбільше.

Несхвальні коментарі отримувала героїня як від автора так в від її оточення за материнство, якого вона зовсім не прагнула, за те що не могла полюбити сина та не ставилась до нього так як було потрібно. Ця соціальна роль була повністю провалена, і на контрасті з похвалами в сторону чоловіка, який так полюбив свого сина, вона виглядала егоїстичною, байдужою інтриганткою.

Ребекка схильна до марнославства як і будь-який герой на цій життєвій ярмарці, та її перевага в тому що вона реально дивиться на життя і не тішить себе помилковими ідеями та мріями, вона дуже дієва особистість і розуміє що зможе досягти переваг, наданих аристократичній верхівці, лише своїм розумом, певною хитрістю та лицемірством. Однак, на мою думку, це знову ж таки прояв людини, яка прагне вижити, і не можна звинувачувати тільки її в такій поведінці, всі правила та ігри з її боку приймалися суспільством, і таким чином, не підозрюючи, самі направляли її до цілі.

Довгий час ідеал покірної та скромної жінки панував над суспільством, тому таким героїням як Ребекка, в реальності не було місця, а тому доводилось зіштовхуватись з постійною критикою та порівняннями, моральними докорами, приниженнями та стереотипністю. Звісно що вона була продуктом свого суспільства, десь доводилось бути лицеміркою, збрехати і забути про мораль. Однак якщо суспільство загалом втратило моральність і єдиний вихід для жінки її положення було змиритись із злиденною долею і покласти своє життя на вівтар жертви і відданості іншим, то ця героїня робила спроби змінити ситуацію і не бути заручницею абсурдних ідей про жінку. Нарешті в нас час такий образ починає здобувати зацікавленість і трактуватись з інших ракурсів: впевненість в собі та впертість, побудова свого власного шляху та кар'єри, руйнування стереотипів про вищість чоловіків, саможертвність свого життя заради сім'ї та дітей. Жінки починають здобувати власну гідність та свідомість, помічати та говорити про дискримінацію та зверхність, і нарешті вчаться насолоджуватись своїм життям, показувати себе, привертати увагу та протистояти випробуванням.

Лише, нарешті, в 21 ст. ми почали позбавлятися стереотипів про жіночу роль у материнстві. Нарешті заговорили про рівноправність в обов'язках обох батьків, а також право жінки на свідому бездітність і реалізацію себе як особистості в інших сферах, рідше зустрічаючи осуд та докори.

2.3. Чоловіча риса написання роману та її вплив на формування образу жінки

Якщо взяти до уваги узагальнений образ який автор за допомогою суспільства твору формує про жінку своїми описами та характеристиками, то складається сукупний образ: хижої, небезпечної жінки, яка постійно хоче грошей, прагне ввести в оману чи звабити бідних чоловіків. Для останніх вона завжди лицемірка та інтригантка, яка намагається підчепити їх на гачок своєю винахідливістю, безпрецедентними махінаціями та авантюрами:

«Найкращі з жінок – лицемірки. Ми й не знаємо, як багато вони від нас приховують; як вони пильно за всім спостерігають, коли здаються нам простодушними та довірливими; як часто їхні ангельські усмішки, які не викликають у них ніякої складності, виявляються просто пасткою, щоб підлеститись до чоловіка, обманути його і обеззброїти.» [15, - 57 с.]

У романі зображений абсолютний стереотипний образ жінки, який панував у вікторіанській Англії XIX ст. в усіх «найкращих» його проявах та характеристиках. Це особа, яка завжди в пошуках гарної партії, статусного нареченого зі статками і всі зусилля, навички та прагнення дівчини з юних літ абсолютно очевидно направлені на це, адже чого ще можуть прагнути ці маленькі, лицемірні створіння:

«Про що ж і думати молодим особам, як не про чоловіків? Про що інше думають їхні милі матінки?» [15, - 107 с.]

При цьому, можемо простежити сильну патріархальну рису цих думок та переконань. І сам автор, будучи частиною свого суспільства мав такі уявлення. Адже у творі подається чоловіча сторона сприйняття ситуації, їм здається

абсолютно зрозуміла поведінка жінок, вони дійсно вважають, що основні мрії в житті кожної молодої дівчини це стати дружиною та матір'ю, адже по-іншому вони «відчувають себе незадоволеними».

Ніхто не прагне розглянути інший бік цього наративу. Всі ніби замовчують той факт, що саме суспільство разом з чоловіками створили в той час такі умови. Жінка не вважалась повноцінною і не була захищеною поки не виходила заміж за чоловіка, не мала іншого шляху до вищих прошарків суспільства, поки їй його не надавав батько від народження або чоловік. Дуже швидко забувається і те, що жінка прирівнювалась до товару суму за який чоловік отримувал при одруженні, а коли вони отримували спадок, то мали досить обмежені права на користування ним. Таким чином було зрозуміло, що єдиний шлях отримати гідне становище це дійсно вийти заміж, до чого так і прагнули дівчата.

Нелегкою була доля жінки, як у будинку батька так і чоловіка. Вони жорстоко втручались в їх життя та контролювали всі процеси, які відбувались. Вони обирали гідних партнерів для своїх дочок, могли зганяти на жінках свою злість, принижувати, знущатись та навіть бити. Вони мали суспільне право повністю обмежувати їх у всьому, в той час як жертви мали тихо це замовчувати, а в протилежному випадку знову отримувати докори за невдячність та брехливість.

«Батько запрягся що вона не отримає жодного шилінгу якщо вийде заміж без його згоди. А так як йому потрібна була жінка для ведення господарства він зовсім не хотів щоб вона виходила заміж.» [15. – 64 с.]

Поняття вразливості жінок до найменших змін в житті нещадно висміюються патріархальним світом. Їхня вдача вважається мати миле та привабливе личко, а зовсім не розум та досвідченість. Тим не менше вони мають грати на музичних інструментах, мати навички різноманітного роду рукоділь і тим самим заслуговувати увагу чоловіків і їх прихильність показуючись одна перед одною.

І саме через це викривлене сприйняття цінностей та образу жінки, вони вважали основним своїм завданням звернути увагу чоловіка на себе. Якщо ж якась

дівчина не користувалась популярністю, вона втрачала інтерес до себе всіх хто її оточував, залишалась в тіні і вирощувала в душі ненависть до дівчат, які були більш привабливими. І це в свою чергу сіяло ворожість і ненависть, замість тієї підтримки та допомоги, яка була потрібна і змогла б колективно вплинути на ситуацію такої дискримінації. Звідси в нашому суспільстві стільки жінок з низькою самооцінкою та невпевненістю. Адже з давніх часів вони сприймали себе саме через погляд та схвалення чоловіка і прояви таких ідей досі залишаються досить поширеними:

«Офіцери стали так захоплюватися Емілією, що його сестри відразу ж почали знаходити в ній недоліки.» [15, - 39 с.]

При чому самі чоловіки в своїх висловлюваннях не забувають нагадувати жінкам про їх обов'язки та призначення, які вони мають виконувати. Зовсім очевидно, що жінка рідко мала право голосу у власному домі, при тому що її прямими обов'язками було ведення господарства та догляд за дітьми. Часто чоловіки. Які своїми вчинками займали почесне місце на Ярмарку докоряли жінкам в їх помилках, провинах та сипали звинуваченнями, що ми можемо побачити на прикладі жорстокого та нечестивого Стайна по відношенню до невістки:

«Хто ви така щоб командувати тут, у вас немає грошей не вистачає і розуму, ви тут для того, щоб народжувати дітей, а у вас їх досі немає.» [15, - 96 с.]

Отож суспільне ставлення до жінки XIX ст. було несправедливим та надокучливим у своїй банальності. Патріархальна сутність, яка тоді займали свідомість людей, принижувала та критикувала жінку за будь-який непослух, прояв винахідливості чи індивідуальності. Вся їхня цінність зводилась до чітких обов'язків та соціальних ролей в її життя, які вона мала покійно виконувати. На жаль, такі погляди настільки глибоко закоренились в суспільстві, що їх наслідки відчутні і тепер. Залишається досить велика кількість жінок, а особливо багато чоловіків, які не можуть позбутися цих «ідеалів», а тому продовжують пригнічувати та отруювати в першу чергу своє життя, а також іноді заважають

стрімким кардинальним змінам, яке вже прогресивне, неупереджене і менш стереотипне суспільство намагається поширити, з метою виведення жінок на рівні позиції в усіх сферах життя.

ВИСНОВКИ

Після ознайомлення з характеристикою двох головних героїнь, та цитатами відібраними з твору, досить чітко можна простежити ставлення самого автора до своїх персонажів, та і його опису жінок загалом. Засуджуючи та викривлюючи вади своїх сучасників, суспільства, яке було огидним, прогнилим зсередини, автор, здається, і сам дещо має упереджені погляди на жіночі постаті.

Хоча Вільям Теккерей відкрито засуджує саму масу суспільства і в кожному виділяє якісь ганебні сторони, однак все ж покірну та добру свою героїню він любить значно більше, ніж кмітливую та яскраву Беккі. Емілія нагороджена найкращими рисами, які сприймалися для жінок. Вона любляча мати та вірна дружина, надійний друг та сліпа до образ подруга, людина, яка заслуговує на те щоб її покохали щирою любов'ю і як людина покірної та світлої душі вона звісно ж відповідає взаємністю на всю цю доброту після стількох років і намагань капітана Добіна. Кінець твору винагороджує її прекрасною сім'єю, товаришами, відновленим статусом в суспільстві та прихильність загалу. Ніби-то все виглядає чесним стосовно цієї героїні, вона терпіла труднощі, ніколи не покидала батьків, не звертала увагу на пересуди і завжди покірною несла тягар своєї бідноти, статус вдови і довгі роки самопожертви заради сина та пам'яті її чоловіка. Хоча автор намагався ввести ситуація, де показував деякі вади і в її характері, однак не думаю, що ми як читачі почали засуджувати її через ті незначні інциденти, її репутація залишилась чистою, а художній образ позитивним та світлим.

Однак це і є та риса, яка дуже насторожила мене під час читання роману. Таким фіналом і описом, Теккерей абсолютно ясно дає зрозуміти, що жінка слухняна та скромна, яка так покірною витримує всі удари долі, мати, яка так любить свою дитину (адже це одне з «основних зобов'язань» жінок), що іноді навіть шкодить їй і є тією героїнею в житті, хто згодом отримує винагороду. Саме тут ми і споглядаємо всі ті жахливі стереотипи, які нібито роблять жінку поважною та достойною. Вона неодмінно мала відповісти Добіну взаємністю, адже коли такий добрий джентльмен стільки робить для дами, вона відчуває потребу боргу

зробити щось в обмін, вона ніби змушена це зробити. Її постійна покірність та жертовність, що на мою думку показує її слабкий характер та заклик до сильного чоловічого плеча поряд без якого жінка сама не справляється, викликає ще більше захоплення капітана. Вона не виявляє агресії в бік суспільства, яке ніби маятник змінює своє ставлення до неї опираючись на її сьогоdnішній статок, і це показує, з точки зору автора, її як благородну жінку здатну до всепрощення, а не наївну внутрішню дитину, яка зовсім не розбирається в людях і через це постійно отримує стільки лиха. Ця її дитяча наївність і незнання жорстокості та реальності життя і не дає їй можливості заявити про себе, за її прикладом кожна жінка має бути скромною, має соромитись та бути вдячною, коли чоловіки звертають на нею увагу, не мусить показувати гордість, а лише послужливість до протилежного полу. За дуже узагальненим поняттям, таке відчуття ніби достойна жінка, за прикладом Емілії Седлі, має жити зовсім не для себе і не для того щоб насолоджуватись своєю молодістю та життям, вона має існувати задля благополуччя тих кого вона любить, сама вона ніби основа, яка підтримує інших, але водночас стискає себе, засуджує, пригнічує і що найжахливіше вважає це правильним та достойним.

З іншого боку її подруга, Ребекка Шарп, була не надто винагороджена ні суспільством, ні життям, ні самим автором чиїм творінням вона є. Її розум та кмітливість сприймались як небезпека для всього суспільства. Вміння показати та гордо постояти за себе сприймались як небачена до того дерзкість, невихованість та прояви недостойного походження. За суспільним баченням вона не мала права досягати того до чого вона так невпинно йшла, її небажання підкорятись злій долі, яка на жаль не подарувала їй ні багатих родичів, ні відгуку від товаришок, ні поважного статусу, на думку інших виглядала бунтом проти чогось природного, правильного, суспільно прийнятого та зрозумілого. Вона не мала права! Права впевнено триматись перед чоловіками, і вести з ними цікаві бесіди на заздрість іншим представницям її статі; права гарно одягатись, говорити впевнено та звертати увагу одружених чоловіків на себе. Не вони були

винні у своїй невірності та перелюбах – винна Ребекка, що посміла виділитись з маси жінок і залишитись у пам'яті своєю блискучістю та впертістю. Мені здається митець, навіть намагаючись наділити її певними позитивними рисами та виправдати її в якихось речах, все одно був заручником читача для якого створював роман, а тому не подарував їй щастя на останніх сторінках твору. Суспільство ніколи б не пробачило автора за це, адже така злодійка-інтриганка як Ребекка Шарп не заслуговує на щастя, за свою небачену наглість – небажання миритись з пригніченим становищем, бути жертвою та заручницею нелогічних мирських переконань, та намагання побудувати своє життя, супроти законів, які диктував «Ярмарок Марнославства».

На щастя, образ Беккі не зміг викликати в мені жаль чи неповагу, навпаки як представниця жінок ХХІ ст. можу зазначити, що сьогодні цей персонаж користувався б схвальністю серед прогресивної молоді, коли більшість жінок обирають саме такий шлях: протистояти і змагатись за своє право під сонцем, мати право не кохати або обирати кохання, бути мамою або ж зовсім не народжувати і не натикатись на осуди або жаль суспільства з цього приводу.

Роман є гарним джерелом для проведення паралелі та аналізу змін, які все ж відбулись у суспільстві стосовно жінок, їх сприйняття, сьогоднішніх їхніх можливостей. Це також нагода простежити ті ідеї та погляди, які досить залишаються актуальними, тим самим привернувши увагу до проблем і шляхи їх вирішення у подальшому.

PE3IOME

The research topic of this course work is female images in the works of the famous English satirist of the 19th century "Vanity Fair" of William Thackeray.

The novel does not lose its relevance nowadays. In the 21st century readers are still interested in the topics of the strength of individuality, the role of wealth and success in a person's life, social inequality and corruption, which the author focuses on, mercilessly criticizing the rotten society of England in the 19th century. This is one of the features of the author's work, he does not try to criticize only one character, instead, the entire Victorian society falls under the crosshairs of his mockery and distortion.

Moreover, "Vanity Fair" is a great source that can help to reveal the problems faced by women due to social pressure and inequality of status, problems of gender discrimination, violence against women and stereotypes that have been built up for centuries. Wilm Thackeray had his own special way of depicting female characters in his works. Most of them are shown as objects of desire, manipulation and vanity, striving for wealth and social status or domestic slaves, dependent and submissive to men in everything.

The object of the study is the place and role of women in English society at the beginning of the 19th century. The object is the main female characters of William Thackeray's "Vanity Fair". The goal of the research is to reveal their images, to draw attention to the problems faced by women at that time; the study of negative stereotypes with the aim of eradicating them from the public consciousness nowadays. The task of the research is to find out the main characteristics that the author gives to his heroines, a detailed review of the images of Rebecca Sharp and Emilia Sedley, their interaction with men, the masculine feature of writing the novel and its influence on the image of women.

Of course, today women are getting more and more opportunities and can occupy important positions in society. However, in many countries all over the world,

women are still oppressed, their rights are not always respected, and stereotypical images remain in the minds of a large number of people. Characterization of female images of the novel can help to explore various aspects of female nature and behavior that remain important for modern women, as well as show the difference between their traditional and modern in the family.

The research based on the “Vanity Fair” is drawing parallels and analyzing the changes that have occurred in society regarding women, their perception, and their opportunities today. It is also an opportunity to trace those ideas and views that remain quite relevant, thereby drawing attention to problems and ways to solve them in the future.

In the first part of the academic research can be taken useful knowledge of the theoretical part and the conditions of writing the novel. Why did the author depict such images in his work, how is the image of women perceived in the past and now, and what social aspects and rules were prevalent in the times of Victorian England.

After getting acquainted with the characteristics of the two main characters and the quotes selected from the novel, can be quite clearly traced the attitude of the author himself towards his characters and his description of women in general. Condemning and distorting the vices of his contemporaries, a society that was disgusting, rotten from the inside, the author seems to have a somewhat prejudiced view of female figures himself which is proved here.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Colby, R. A. «Thackeray Studies, 1993-2001». - Penn State University Press, 2002 - 365-396 с.
2. Harden, E. F. «Vanity Fair: A Novel without a Hero». - Twayne Publishers, 1995 – 167 с.
3. Helsinger E. K., Sheets R. L. , Veeder W. R. "The Woman Question: Society and Literature in Britain and America, 1837-1883". - Manchester University Press, 1983 – 146 с.
4. Jadwin, L. «Clytemnestra Rewarded: The Double Conclusion of Vanity Fair». - University Press of Virginia, 1993 - 35–61 с.
5. Lootens, T. «Hemans and Home: Victorianism, Feminine "Internal Enemies," and the Domestication of National Identity». - Cambridge University Press, 1994 - 238-253 с.
6. Michie, H. «Women in Vanity Fair: The Complexities of Thackeray's Vision». - Rice University, 1988 - 799-840 с.
7. Priestley J. B., Spear J. «Adventures in English Literature». – Mary Rives Bowman, 1974 – 296 с.
8. Sutherland, J. «The Longman Companion to Victorian Fiction». - Routledge, 2009 – 246 с.
9. Tillotson G., Hawes D. «William Thackeray: The Critical Heritage». – Taylor & Francis e-Library, 2003 – 138 с.
10. Welsh, A. «Thackeray: A Collection of Critical Essays». - Prentice-Hall, 1968 – 184 с.
11. Анненкова О.С. Англійська література вікторіанської епохи. – Київ, 2016. – 168 с.
12. Анненкова О.С. Зарубіжна література ХІХ століття: європейська реалістична проза 1830-1880-х років. – К.: Знання України, 2006.
13. Пронкевич О.В. Зарубіжна література ХІХ століття. - – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Пед. Преса, 2001. – 448с.
14. Некряч Т., Чала Ю. «Вікторіанська доба в українському художньому перекладі». - Кондор-Видавництво, 2013 -194 с.
15. Теккерей В.М. «Ярмарок Суєти» - онлайн книга українською мовою у перекладі О. Сенюк: URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=4097> (дата звернення: 10.03.2023)
16. Brander, L. «William Makepeace Thackeray». – Article history: URL: <https://www.britannica.com/biography/William-Makepeace-Thackeray> (дата звернення: 13.03.2023)
17. Домашнє насильство у вікторіанську добу, роль жінки у вікторіанську епоху: URL: <https://ladyslife.com.ua/domashnye-nasilstvo-u-viktorsku-dobu-rol-zhinki-u-viktorsku-epoxu-the-household-gods-waterhouse->

- [anna_warvick-livejournal-zhinki-viktorsiansko%D1%97-epoxi/](#) (дата звернення: 02.04.2023)
18. Цікаві факти про Вікторіанську епоху: URL: <https://tut-cikavo.com/kultura/istoriia/985-viktorsianska-epokha> (дата звернення: 15.03.2023)
19. Основні проблеми і художня своєрідність роману У. М. Теккеря «Ярмарок марнославства»: URL: <http://um.co.ua/8/8-15/8-156676.html> (дата звернення: 23.03.2023)
20. «Ярмарок марнославства» В.М. Теккеря: тематика, проблематика, авторська позиція: URL: https://vuzlit.com/166895/yarmarok_marnoslavstva_tekkereya_tematika_problematika_avtorska_pozitsiya_spetsifika_zhanru_tvoru (дата звернення: 13.03.2023)